

Nejvyšší soud

prostřednictvím

Městského soudu
v Praze

ke sp. zn. 49 T 2/2020

Podle § 265d odst. 1 písm. a) trestního řádu a ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 trestního řádu podávám v neprospěch obviněného

MUDr. M. T., nar. *** v P., bytem ***,

dovolání

proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 3. 2021 sp. zn. 10 To 102/2020, kterým byl na podkladě odvolání obviněného podle § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu v celém rozsahu zrušen rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 9. 2020 sp. zn. 49 T 2/2020, jímž byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest a nově bylo podle § 222 odst. 2 trestního řádu rozhodnuto o postoupení věci k disciplinárnímu řízení,

a to z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. f), g) a k) trestního řádu, neboť napadeným usnesením bylo rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí, toto rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku, a současně je v napadeném rozhodnutí neúplný výrok.

Odůvodnění:

1. Z pohledu uplatněné dovolací argumentace je na úvod vhodné alespoň krátce připomenout vývoj trestní věci.

2. Státní zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5 podal dne 15. 2. 2017 na obviněného MUDr. M. T. obžalobu pro zločin znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku. Ve věci nejprve rozhodoval Obvodní soud pro Prahu 5, který jednání obviněného posoudil jako přečin poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. Stalo se tak rozsudkem ze dne 30. 1. 2019 sp. zn. 2 T 23/2017. Státní zástupce následně podal odvolání, které však Městský soud v Praze usnesením ze dne 10. 4. 2019 sp. zn. 7 To 112/2019 podle § 256 trestního řádu jako nedůvodné zamítl. Nejvyšší soud nicméně vyhověl dovolání nejvyššího státního zástupce podané v neprospěch obviněného a usnesením ze dne 23. 10. 2019 sp. zn. 3 Tdo 1163/2019 shora uvedená rozhodnutí soudů zrušil a věc přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 5 k novému projednání a rozhodnutí. Vyjádřil přitom názor, že zjištěné a ve výroku rozsudku prvostupňového soudu popsané jednání bylo namístež kvalifikovat jako přečin sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 trestního zákoníku a nikoli

jako přečin poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. Z hlediska dalšího vývoje trestní kauzy je významné to, že Vrchní soud v Praze následně rozhodl usnesením ze dne 18. 2. 2020 sp. zn. 10 Ntd 3/2020 tak, že k projednání a rozhodnutí věci je příslušný Městský soud v Praze.

3. Městský soud provedl v rámci hlavních líčení poměrně obsáhlé dokazování, přičemž rozsudkem ze dne 3. 9. 2020 sp. zn. 49 T 2/2020 uznal obviněného MUDr. Martina Tomáška vinným přečinem sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 trestního zákoníku. Tohoto přečinu se měl obviněný dopustit tak, že

*„1/ dne 29. 10. 2013 okolo 18:00 hodin při plánované lékařské neurologické kontrole v C. p. e. – poradna pro záchvatová onemocnění, N. k., 2. L. U. a F. M., P. *, poškozenou R. M., nar. ***, využil své pozice ošetřujícího lékaře a v popisovně EEG, která sloužila dílem jako popisovna, dílem jako konzultační místnost, dílem jako vyšetřovna, ji požádal s tím, že provádí výzkum, nejprve aby vyplnila jím připravené dotazníky, a poté, aby se svlékla do naha, lehla si na zde umístěnou postel, a následně jí nezjištěným předmětem jezdil po nahém těle a sexuální pomůckou – vibrátorem, jí opakovaně dráždil zevní genitálie, až do opakovaného vzrušení poškozené, za současného natáčení EEG s cílem zjistit v rámci obviněným bez vědomí a souhlasu zaměstnavatele připravovaného výzkumu, zda léčiva, která poškozená užívá, nemají vliv na sexualitu poškozené, ačkoliv k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl oprávnění k provádění takových prohlídek,*

*2/ v srpnu 2014 v přesně nezjištěný den, při plánované neurologické kontrole v C. p. e. – poradna pro záchvatová onemocnění, N. k., 2. L. U. a F. M., P. *, využil své pozice ošetřujícího lékaře a požádal poškozenou M. Z., nar. ***, aby se svlékla a provedl na ní gynekologické vyšetření pohmatem v pochvě za účelem zjištění, zda pacientka nemá cysty, které mohou vznikat na vaječnicích při aplikaci léčiv, které užívá, ačkoliv k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl oprávnění k provádění takových prohlídek,*

*3/ v přesně nezjištěné době v jarních měsících roku 2015, při plánované neurologické kontrole v C. p. e. – poradna pro záchvatová onemocnění, N. k., 2. L. U. a F. M., P. *, provedl poškozené J. O., nar. ***, gynekologické vyšetření pohmatem v pochvě, a to z důvodu zjištění, zda pacientka nemá cysty, které mohou vznikat na vaječnicích při aplikaci léčiv, které užívá, ačkoliv k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl oprávnění k provádění takových prohlídek,*

*4/ dne 9. 7. 2015 v 9:00 hodin během neurologického vyšetření, které prováděl na lékařském pokoji, požádal poškozenou S. L., nar. ***, při plánované neurologické kontrole, v C. p. e. – poradna pro záchvatová onemocnění, N. k., 2. L. U. a F. M., P. *, aby se svlékla a vykonal na ní gynekologické vyšetření pohmatem v pochvě za účelem zjištění, zda pacientka nemá cysty, které mohou vznikat při aplikaci léčiv, které užívá, ačkoliv k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl oprávnění k provádění takovýchto prohlídek.“*

4. Za uvedený přečin byl obviněnému podle § 186 odst. 2 trestního řádu uložen trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvaceti měsíců. Zároveň bylo postupem podle § 228 odst. 1 a § 229 odst. 2 trestního řádu rozhodnuto o nárocích poškozených na náhradu škody a nemajetkové újmy. Městský soud po provedeném dokazování dospěl k závěru, že motivem jednání obviněného bylo vyloučení možných důsledků užívání léků na reprodukční zdraví pacientek a v případě skutku pod bodem 1) zjištění vlivu pohlavního vzrušení na vznik epileptických záchvatů. Současně nicméně akcentoval, že obviněný vědomě prováděl vyšetření zasahující do intimní sféry poškozených, ke kterým nebyl z neurologického hlediska žádný důvod a neměl k nim žádná oprávnění. Zjištěný motiv pak neměl vliv na právní kvalifikaci stíhaného jednání, svůj odraz však našel v rámci rozhodování o trestu. Ten byl uložen na samé spodní hranici zákonné trestní sazby a jeho výkon byl podmíněně odložen.

5. Zmíněný odsuzující rozsudek nicméně právní moci nenabyl, neboť byl napaden odvoláními obviněného, státní zástupkyně městského státního zastupitelství a všech poškozených¹. Vrchní soud v Praze poté usnesením ze dne 16. 3. 2021 sp. zn. 10 To 102/2020 rozhodl tak, že podle § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu na podkladě odvolání obviněného rozsudek Městského soudu v Praze v celém rozsahu zrušil a podle § 222 odst. 2 trestního řádu věc postoupil k disciplinárnímu řízení České lékařské komoře. Dalším výrokem odvolání státní zástupkyně a poškozených podle § 256 trestního řádu jako nedůvodná zamítl.

6. Odvolací soud se zcela ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně i jím zjištěnou motivací jednání obviněného. Současně konstatoval, že si je vědom závěrů, které ohledně právního posouzení skutku učinil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 23. 10. 2019 sp. zn. 3 Tdo 1163/2019. Posun ve skutkových zjištěních oproti původnímu stavu, jímž byla aktuálně vyloučena sexuální motivace obviněného, však podle soudu brání posoudit jeho jednání jako přečin sexuálního nátlaku ve smyslu § 186 trestního zákoníku. Za takového stavu věci totiž nelze zjištěné jednání vnímat jako pohlavní styk, a to právě s přihlédnutím k absenci jednoho z jeho podstatných znaků, totiž „ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby“. Podle Vrchního soudu v Praze proto jednání obviněného MUDr. M. T. nemohlo být právně posouzeno jako přečin sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 trestního zákoníku, přičemž odmítl-li v minulosti Nejvyšší soud posouzení věci jako přečin poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, neexistuje žádná jiná skutková podstata, která by na jednání obviněného dopadala.

7. Odvolací soud současně vyjádřil názor, že zjištěné jednání nesplňuje kritéria trestného činu ani z hlediska zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 trestního zákoníku. Právě motivace obviněného a pozitivní hodnocení jeho osoby totiž odůvodňují závěr o toliko nepatrném stupni společenské škodlivosti, který by bránil uplatnění trestní odpovědnosti i v případě, pokud by jinak znaky některého z trestných činů naplněny byly. Zjištěná pochybení, kterých se obviněný v pracovní činnosti prokazatelně dopustil, pak podle Vrchního soudu v Praze

¹ Zatímco obviněný napadl odvoláním všechny výroky rozsudku Městského soudu v Praze, státní zástupkyně tak učinila pouze ve vztahu k výroku o trestu a poškozené pak ve vztahu k výroku o náhradě škody a nemajetkové újmy.

odůvodňují postoupit věc České lékařské komoře, která by jeho jednání posoudila v rámci vlastního disciplinárního řízení.

8. S uvedeným právním závěrem Vrchního soudu v Praze, který našel svůj odraz ve zrušení odsuzujícího rozsudku a postoupení věci České lékařské komoře, se však nelze ztotožnit. V této souvislosti je vhodné poznamenat, že po stránce skutkové je věc nesporná. Ostatně k faktické správnosti skutkových zjištění Městského soudu v Praze neměl žádných výhrad ani soud odvolací. Spornou je pouze otázka navazujícího právního posouzení stabilizovaných skutkových zjištění, tedy zda jednání obviněného MUDr. M. T. naplnilo znaky trestného činu či nikoli.

9. Vrchnímu soudu v Praze je v první řadě nutné vytknout formální pochybení, které naplňuje dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) trestního řádu. Ten je dán v případech, kdy v rozhodnutí soudu některý z výroků chybí či je neúplný.

10. Zmíněný soud dospěl k závěru, že skutek není trestným činem, zjištěná pochybení obviněného však odůvodňují postoupení věci České lékařské komoře a projednání věci v rámci disciplinárního řízení. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 9. 2020 sp. zn. 49 T 2/2020 proto podle § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu zrušil a rozhodl o postoupení věci podle § 222 odst. 2 trestního řádu. Ačkoli se s takovým posouzením jednání obviněného ztotožnit nelze, přičemž uvedené problematice budou věnovány další pasáže dovolání, k samotnému procesnímu postupu odvolacího soudu je vhodné připomenout, že toto ustanovení² dopadá na situaci, kdy odvolací soud napadený rozsudek nebo jeho část zruší a v rozsahu zrušení věc postoupí jinému orgánu, měl-li tak podle § 222 odst. 2 trestního řádu učinit již soud prvního stupně. Postoupení věci ve smyslu § 222 odst. 2 trestního řádu se přitom týká vždy skutku, a nikoliv jeho možného právního posouzení. Ve výroku usnesení o postoupení věci proto musí být kromě označení (jména) obviněného a dalších základních obsahových náležitostí usnesení³ uveden i popis skutku, jehož se postoupení týká, a to tak, aby tento skutek nemohl být zaměněn s jiným skutkem. Jinak řečeno nestačí, jestliže je ve výroku např. jen právní posouzení skutku a skutek samotný je popsán až v odůvodnění usnesení. Shora uvedený požadavek na formu předmětného usnesení má logické opodstatnění. Odvolací soud totiž ve smyslu § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu nahrazuje výrok soudu prvního stupně podle § 222 odst. 2 trestního řádu spočívající v tom, že posuzovaný skutek podle jeho přesvědčení nenaplňuje znaky žádného trestného činu, ale lze v něm spatřovat přestupek či kárné provinění. Je proto také ve vztahu k výroku a odůvodnění rozhodnutí, jímž tak činí, vázán stejnými náležitostmi, jaké zákon stanoví pro postup soudu prvního stupně. I odvolací soud je tedy povinen do výroku, jímž zrušil rozsudek soudu prvního stupně podle § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu, přesně popsat skutek, jehož se postoupení týká. Jeho absence totiž činí předmětné rozhodnutí nesrozumitelným a pro orgán, jenž se má věci dále zabývat, také nejasným stran toho, co má být podstatou jeho další činnosti.

11. Nelze současně pominout, že rozhodnutí o postoupení věci podle citovaného ustanovení představuje meritorní vyřízení této věci v trestním řízení, a po právní moci se jím definitivně končí trestní stíhání obviněného. Pravomocné rozhodnutí o postoupení věci tedy tvoří překážku věci rozhodnuté. Pokračovat v trestním stíhání

² Tedy postup podle § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu.

³ Viz § 134 odst. 1 trestního řádu.

téhož obviněného pro týž skutek je možné jen v případě zrušení rozhodnutí o postoupení věci v řízení o mimořádných opravných prostředcích. Trestní stíhání je přitom vždy vedeno jen pro určitý skutek, a také rozhodnutí o postoupení věci podle § 222 odst. 2 trestního řádu případně § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu se týká vždy jen skutku, a nikoli jeho možného právního posouzení. Vzhledem k uvedenému významu popisu skutku je proto nezbytné, aby byl zahrnut do výrokové části každého meritorního rozhodnutí, protože jinak by vznikaly pochybnosti o zachování totožnosti skutku, o dosahu právní moci meritorního rozhodnutí a o možnosti použití opravných prostředků proti nim. Postup podle ustanovení § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu je navíc vázán podmínkou, že nejde o trestný čin, ale jedná se o skutek, který by mohl být příslušným orgánem posouzen jako přestupek nebo kárné provinění. Proto musí být již z výroku usnesení o postoupení věci podle citovaného ustanovení zřejmé, o jaký skutek se vlastně jedná a jaký skutek tedy může být předmětem rozhodování jiného příslušného orgánu. Koneckonců i proto musí být v případě rozhodnutí soudu o postoupení věci popis skutku ve výroku uveden tak, jak byl zjištěn soudem, bez ohledu na to, jak byl popsán v obžalobě⁴. Právní moci totiž nabývá jen výrok rozhodnutí a nikoli jeho odůvodnění, a proto příslušný orgán, jemuž byla věc postoupena, je vázán pouze vymezením skutku ve výrokové části usnesení o postoupení věci. Popis skutku jen v jeho odůvodnění tedy nestačí, protože jeho vymezení zde není závazné a neposkytuje spolehlivý podklad pro rozhodnutí příslušného orgánu o tom, zda jde o přestupek nebo kárné provinění⁵.

12. Pokud jde konkrétně o usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 3. 2021 sp. zn. 10 To 102/2020, jeho strohý výrok požadované náležitosti nespĺňuje, neboť zcela absentuje popis skutku, který má být podle odvolacího soudu předmětem projednání příslušného orgánu. V důsledku uvedené formální vady tak v podstatě není zřejmé, jakého skutku se rozhodnutí o postoupení věci týká⁶. Již pro tento závažný nedostatek zakládající naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. k) trestního řádu proto nemůže dovoláním napadené usnesení odvolacího soudu obstát, neboť jeho výrok je neúplný.

13. Vedle toho je však namístě napadenému usnesení Vrchního soudu v Praze vytknout rovněž nesprávnost jeho závěru, že stíhané jednání není trestným činem, přičemž zjištěné skutky odůvodňují pouze postoupení věci podle § 222 odst. 2 trestního řádu.

14. Již z úvodní pasáže tohoto dovolání vyplývá, že ve věci bylo v minulosti o vině a trestu obviněného pravomocně rozhodnuto. Obviněný MUDr. Martin Tomášek byl totiž rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 30. 1. 2019 sp. zn. 2 T 23/2017 ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 10. 4. 2019 sp. zn. 7 To 112/2019 nejprve pravomocně uznán vinným přečinem poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) trestního

⁴ K tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2016 sp. zn. 8 Tdo 1417/2016.

⁵ K nastíněné problematice týkající se dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. k) trestního řádu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 1996 sp. zn. 2 Tzn 97/95 publikovaný pod č. 44/1996 Sb. rozh. tr., dále rovněž usnesení téhož soudu ze dne 2. 6. 2010 sp. zn. 8 Tdo 578/2010 a další.

⁶ Uvedený nedostatek nabývá na významu o to víc v situaci, pokud Vrchní soud v Praze odůvodnil své rozhodnutí posunem ve skutkových zjištěních.

zákoníku. Zmíněná rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 5 a Městského soudu v Praze není potřeba na tomto místě obsáhle rekapitulovat. Z hlediska aktuální argumentace vrchního soudu je však významné zjištění, že ačkoli objasnění motivace jednání obviněného byla soudy v původním řízení věnována menší míra pozornosti, oba již tehdy shodně vyloučily, že by byl motiv jeho jednání sexuální⁷. V předchozím dovolání podaném v neprospěch obviněného bylo mj. namítáno, že ani absence sexuálního motivu nebrání posoudit jednání obviněného jako trestný čin sexuálního nátlaku. Nejvyšší soud pak usnesením ze dne 23. 10. 2019 sp. zn. 3 Tdo 1163/2019 tomuto dovolání nejvyššího státního zástupce vyhověl a uzavřel, že skutková zjištění ve věci obviněného MUDr. M. T. odůvodňují závěr o naplnění znaků skutkové podstaty přečinu sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 trestního zákoníku. Nejvyšší soud v odůvodnění zmíněného usnesení připomněl předmět ochrany tohoto přečinu, kterým je lidská důstojnost v pohlavní sféře, a to v případech, kdy pachatel zneužívá závislosti jiných osob nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu. Zdůraznil, že je to právě závislost oběti na pachateli nebo jeho postavení, které mu umožňují či ulehčují dosáhnout pohlavního styku s poškozenou osobou, pohlavního sebeukájení této osoby, její obnažování či jiné srovnatelné chování. Pokud pak obviněný svého postavení lékaře a z něj plynoucí důvěryhodnost zneužil k dráždění genitálií poškozené R. M. vibrátorem, a to až do vzrušení poškozené, a k zasouvání prstů do pochvy zbylých tří poškozených, bylo namísto kvalifikovat takové jednání jako přečin sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 trestního zákoníku a nikoli jako původně přisouzený přečin poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. V závěrečném odstavci svého rozhodnutí pak Nejvyšší soud v návaznosti na vrácení věci soudu prvního stupně uložil věnovat pozornost také motivu jednání obviněného, byť tento znakem skutkové podstaty trestného činu sexuálního nátlaku není.

15. Této povinnosti Městský soud v Praze, který ve věci rozhodoval posléze, dostal. V návaznosti na provedené důkazy objasnil, že ačkoli subjektivním motivem jednání obviněného bylo vyloučení možných důsledků užívání léků na reprodukční zdraví pacientek a zjištění vlivu pohlavního vzrušení na vznik epileptických záchvatů, je evidentní, že na poškozených vědomě prováděl vyšetření, která se bytostně dotýkala jejich intimní sféry a k nimž nebyl z neurologického hlediska žádný důvod a neměl k nim žádné oprávnění. Poškozené R. M. tak dráždil zevní genitálie vibrátorem až do jejího vzrušení, zbylým třem poškozeným pak strkal prst do pochvy a prováděl „gynekologické“ vyšetření⁸. K takovému jednání, které představovalo chování srovnatelné s pohlavním stykem, přitom zneužil svého postavení a bezmezné důvěry, kterou k němu poškozené jako k lékaři měly. Uvedený závěr lze shledat logickým, neboť z hlediska vnímání trestného činu sexuálního nátlaku, jehož objektem je lidská důstojnost v pohlavní sféře, a to v případech, kdy pachatel zneužívá závislosti jiných osob nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu, na motivaci pachatele nezáleží. Pohlavní styk⁹ či jiné s ním srovnatelné chování zůstává pohlavním stykem bez ohledu na to, z jakých důvodů či motivů je vykonán. Městský soud v Praze proto správně uzavřel,

⁷ Viz odstavec 29. rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 sp. zn. 2 T 73/2017, resp. odstavec 20. usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. 7 To 112/2019.

⁸ Ve smyslu penetrace prstem.

⁹ V onom široce vnímaném slova smyslu, počínaje souloží a konče praktikami s ní více či méně srovnatelnými.

že zjištěné jednání obviněného MUDr. M. T. naplnilo znaky skutkové podstaty přečinu sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 trestního zákoníku, přičemž objasněný motiv našel své opodstatnění až při ukládání trestu.

16. Pokud jde o rozhodování Vrchního soudu v Praze, ten v navazujícím usnesení ze dne 16. 3. 2021 sp. zn. 10 To 102/2020 konstatoval, že si je vědom předchozího rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 1163/2019 a jeho závěrů, jež – jak zdůraznil – respektuje. Modifikace skutkových zjištění postavená na odmítnutí sexuálního motivu a upřesnění skutkového stavu však podle jeho přesvědčení neumožňuje posoudit jednání obviněného jako pohlavní styk ve smyslu předpokládaném judikaturou¹⁰ a kvalifikovat stíhané skutky jako trestný čin sexuálního nátlaku. Jak ale bylo připomenuto výše, Nejvyšší soud rozhodoval za takového stavu skutkových zjištění, podle kterých obecné soudy již v původním řízení vyloučily sexuální motiv obviněného. I přes absenci sexuálního motivu přitom dovolací soud uzavřel, že jednání obviněného MUDr. M. T. naplnilo právě znaky skutkové podstaty přečinu sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 trestního zákoníku. Aktuálně prezentovaný opačný závěr Vrchního soudu v Praze, který je primárně postaven na absenci sexuálního motivu, což má údajně bránit považovat jednání obviněného jako pohlavní styk či jednání s tím srovnatelné, je proto chybný.

17. I pokud by však byl výše prezentovaný závěr Vrchního soudu v Praze¹¹ shledán správným, v žádném případě nelze přiznat opodstatnění navazujícímu závěru vrchního soudu v odstavci 20. odůvodnění jeho usnesení, v jehož rámci jen stručnou argumentací vyloučil možnost kvalifikovat jednání obviněného jako jiný trestný čin.

18. Jak bylo zmíněno výše, odvolací soud označil závěry Nejvyššího soudu obsažené v jeho předchozím usnesení sp. zn. 3 Tdo 1163/2019 za správné a věcně relevantní, přičemž své rozhodnutí odlišné od zmiňovaného usnesení dovolacího soudu a také od odsuzujícího rozsudku Městského soudu v Praze vybudoval na posunu ve skutkových zjištěních zejména v otázce motivace obviněného a upřesnění průběhu skutkového děje. V odstavci 20. odůvodnění svého usnesení dále zmínil, že Nejvyšší soud právní posouzení stíhaného jednání jako přečinu poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku odmítl. Takové tvrzení je však zavádějící. Nejvyšší soud ve shora zmiňovaném usnesení vyjádřil názor, že konkrétní a v té době ustálená skutková zjištění odůvodňují právní kvalifikaci jednání obviněného jako přečinu sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 trestního zákoníku a nikoli jako přečinu poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. Pokud však, jak nyní konstatoval odvolací soud, došlo k zásadnímu posunu ve skutkových zjištěních¹², bylo namísto pečlivě uvážít, zda tedy jednání obviněného ve vazbě na takto tvrzenou změnu skutkových zjištění nemohlo naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu jiného. K postoupení věci lze totiž přistoupit, jen pokud

¹⁰ A to z důvodu absence jednoho z podstatných pojmových znaků pohlavního styku, totiž „ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby“.

¹¹ Podle kterého zjištěný motiv a chybějící sexuální aspekt brání posoudit jednání obviněného jako pohlavní styk či jiné chování srovnatelné s pohlavním stykem a jeho právní kvalifikace jako přečinu sexuálního nátlaku je tudíž nepřiléhavá.

¹² Přičemž právě takto modifikovaná skutková zjištění podle Vrchního soudu v Praze vylučují učinit závěr o naplnění pojmového znaku „pohlavní styk či jiné chování s pohlavním stykem srovnatelné“ a znemožňují tak kvalifikovat jednání obviněného jako trestný čin sexuálního nátlaku.

je postaveno najisto, že skutek není trestným činem a mohlo by se jednat o přešupek či kárné provinění. V této souvislosti je namístě připomenout, že Nejvyšší soud ve věci sp. zn. 3 Tdo 1163/2019 rozhodoval a svůj závazný právní názor vyslovil výlučně v návaznosti na určitá skutková zjištění, která existovala v době, kdy věc posuzoval, a jež současně jednoznačně odůvodňovala závěr, že jednání obviněného je pohlavním stykem či jiným chováním s pohlavním stykem srovnatelným, toto jednání významným způsobem zasáhlo do práva poškozených na ochranu cti, důstojnosti v sexuální oblasti, jakož i tělesné integrity, a je tudíž namístě posoudit je jako přečin sexuálního nátlaku a nikoli jen jako přečin poškození cizích práv. Aktuální skutková zjištění jsou přitom, jak je tvrzeno Vrchním soudem v Praze, významně odlišná, přičemž ve vztahu k nim Nejvyšší soud další úvahy stran možného posouzení věci a vyloučení určité právní kvalifikace neučinil a logicky učinit nemohl.

19. I v případě správnosti závěru vrchního soudu o vyloučení právní kvalifikace jednání obviněného jakožto přečinu sexuálního nátlaku je nepochybné, že jednání obviněného MUDr. M. T. popsané v bodech 1) až 4) rozsudku Městského soudu v Praze znaky trestného činu naplnilo. Při přijetí takového závěru by bylo namístě dovodit, že obviněný využil omylu poškozených, které mu jako svému ošetřujícímu lékaři důvěřovaly a byly přesvědčeny o opodstatněnosti a nutnosti provedení vyšetření z jeho strany. Aniž by k tomu byl oprávněn a bez toho, že by to bylo z neurologického hlediska odůvodněno, prováděl vyšetření poškozených spojené s bezprecedentním narušením jejich intimní sféry. Hrubým způsobem tak zasáhl do nemajetkových práv poškozených, nerespektoval intimitu jejich soukromí, čest, lidskou důstojnost, a narušil důvěru mezi lékařem a pacientem. Příмым důsledkem jeho jednání byl vznik psychické újmy na zdraví poškozených, tedy posttraumatické stresové poruchy středního stupně. Takto zjištěné jednání by proto naplnilo všechny znaky přečinu poškozování cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, jehož předmětem ochrany jsou jiná než majetková práva jednotlivce, např. práva v oblasti vztahů rodinných, pracovních, ale i právo každého jednotlivce na volné a svobodné rozhodnutí, za jakých okolností a kde se jednotlivec podrobí vyšetření, které je spojováno s obnažením těla vyšetřovaného¹³.

20. Za zcela nesprávné je třeba ve vazbě na skutková zjištění považovat také úvahy Vrchního soudu v Praze o údajně nepatrné společenské škodlivosti vylučující trestní odpovědnost obviněného MUDr. M. T. s odkazem na § 12 odst. 2 trestního zákoníku.

21. V otázce výkladu § 12 odst. 2 trestního zákoníku vymezení zásadu subsidiarity trestní represe, a to včetně výkladu pojmu společenská škodlivost činu a výkladu aplikace principu „ultima ratio“, lze odkázat především na výkladové stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. 26/2013 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek¹⁴. Z něj mj. vyplývá, že trestným činem je podle trestního zákoníku takový protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně (§ 13 odst. 1 trestního zákoníku). Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem a je třeba vyvodit trestní odpovědnost za jeho

¹³ K předmětu ochrany přiměřeně viz rozhodnutí publikované pod č. 56/1996 Sb. rozh. tr.

¹⁴ Jde o výkladové stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2012 ze dne 30. 1. 2013.

spáchání. Tento závěr je v případě méně závažných trestných činů korigován použitím zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 trestního zákoníku, podle níž trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Úvaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe není trestným činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti případu, se uplatní pouze za předpokladu, že posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty.

22. K aplikaci zásady subsidiarity trestní represe lze v obecné rovině doplnit ještě tolik, že Nejvyšší soud se otázkou jejího uplatnění a výkladem § 12 odst. 2 trestního zákoníku podrobně zabýval v celé řadě svých rozhodnutí¹⁵. Základním výstupem z nich je obecně přijímaný názor, že zásadu subsidiarity trestní represe není možno aplikovat natolik široce, aby to vedlo k odmítnutí použití prostředků trestního práva. Sama existence jiné právní normy umožňující nápravu závadného stavu způsobeného obviněným totiž ještě nezakládá nutnost postupu jen podle této normy s odkazem na citovanou zásadu, bez možnosti aplikace trestně právních institutů. To je logické, neboť primární funkcí trestního práva je ochrana společnosti před kriminalitou. Byl-li tedy spáchán trestný čin, jehož skutková podstata byla beze zbytku ve všech znacích naplněna (jak je tomu i v posuzovaném případě), nemůže stát rezignovat na svou roli při ochraně oprávněných zájmů poukazem na primární existenci institutů jiných právních odvětví, jimiž lze rovněž zajistit nápravu.

23. V posuzované věci nelze přehlédnout, že Vrchní soud v Praze se v rámci odůvodnění usnesení o postoupení věci pokusil o jakousi formu zlehčení závažnosti jednání obviněného MUDr. M. T. Skutková zjištění – a to i přes jejich dílčí modifikaci tak, jak je akcentována odvolacím soudem – nicméně jednoznačně nasvědčují závěru o naopak vysoké míře společenské škodlivosti, která plně odůvodňuje uplatnění trestní odpovědnosti. Obviněný totiž zneužil své pozice lékaře, přičemž hrubým, a z pozice poškozených až ponižujícím způsobem, zasáhl do jejich cti, důstojnosti a intimní sféry. Skutků se přitom dopustil vůči čtyřem poškozeným mladým ženám, přičemž toto jeho jednání na jejich duševním zdraví zanechalo nepříznivý následek, tedy duševní újmu ve smyslu posttraumatické stresové poruchy středního stupně. Společenskou škodlivost pak z hlediska hodnocení trestní odpovědnosti nesnižuje ani osobnostní profil obviněného, neboť z jeho strany nešlo o běžné opomenutí či přehlédnutí podmínek odůvodňujících jím provedená vyšetření. Naopak, jako zkušenému a odborně zdatnému lékaři n. k. F. M. mu muselo být velmi dobře známo, že k provádění vyšetření spočívajících v penetraci poškozených a dráždění zevních genitálií vibrátorem neměl oprávnění a z neurologického hlediska k nim neexistoval ani žádný důvod. Uplatnění trestní odpovědnosti je proto zcela odůvodněnou a zákonem podloženou reakcí na jím spáchané protiprávní jednání.

24. S ohledem na shora uvedené tudíž bylo namístež posoudit jednání obviněného MUDr. M. T. jako trestný čin, přičemž v návaznosti na posouzení problematiky naplnění znaku „pohlavní styk“ či „jiné srovnatelné chování“ se jednalo buď o přečin sexuálního nátlaku, nebo o přečin poškozování cizích práv. Dospěl-li Vrchní soud v Praze k závěru, že skutky nejsou trestným činem a lze je posoudit pouze jako

¹⁵ Viz např. usnesení ze dne 19. 1. 2011 sp. zn. 5 Tdo 17/2011, usnesení ze dne 24. 2. 2011 sp. zn. 6 Tdo 1508/2010 a další.

delikt, o kterém v rámci disciplinárního řízení rozhodne Česká lékařská komora, jednání kladené obviněnému za vinu nesprávně právně posoudil. Rozhodl-li v návaznosti na to o postoupení věci jinému orgánu podle § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu ve spojení s § 222 odst. 2 trestního řádu, učinil tak bez existence k tomu stanovených podmínek. To značí, že své rozhodnutí zatížil vadami ve smyslu § 265b odst. 1 písm. f) a g) trestního řádu. Neuvedl-li navíc odvolací soud ve výroku usnesení přesný popis skutku, který učinil předmětem následného rozhodování České lékařské komory, zatížil své rozhodnutí rovněž pochybením naplňujícím dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) trestního řádu. Výrok takového usnesení je totiž neúplný.

S ohledem na popsané skutečnosti

navrhuji,

aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání, k jehož konání může přistoupit podle § 265r odst. 1 písm. b) trestního řádu:

1. podle § 265k odst. 1, 2 trestního řádu za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 trestního řádu zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 3. 2021 sp. zn. 10 To 102/2020, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,
2. a dále postupoval podle § 265l odst. 1 trestního řádu a přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Pokud by Nejvyšší soud shledal, že v posuzované věci je nutno rozhodnout jiným než navrhovaným způsobem, vyjadřuji i pro tento případ souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání [§ 265r odst. 1 písm. c) trestního řádu].

Brno 27. května 2021

JUDr. Pavel Zeman
nejvyšší státní zástupce